

TIMBRO BRIEFING PAPER 51

SOCIALISTEN

*Timbro är Nordens främsta marknadsliberala tan-
kesmedja. Sedan starten 1978 är uppdraget att lång-
siktigt bilda opinion för marknadsekonomi, fri före-
tagsamhet, individuell frihet och ett öppet samhälle.*

© Timbro

OKTOBER 2024

www.timbro.se

info@timbro.se

Sättning: Erik Johnsson

Omslag: Erik Johnsson

OM FÖRFATTAREN

Carl Albinsson är programansvarig på Timbro och har tidigare arbetat för Moderaterna.

Timbros Briefing Paper är en serie kortrapporter som belyser komplexa frågor i ett kortare format. För att läsa detta eller andra av våra briefing papers, besök www.timbro.se/bp.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING	6
ANDERSSON OCH NATO	10
ANDERSSON OCH SKATTERNA.....	16
ANDERSSON OCH SVENSKA FLAGGAN	22
ANDERSSON OCH "HOTET MOT DEMOKRATIN"	26
ANDERSSON OCH KÄRNKRAFTEN..	34
ANDERSSON OCH MARKNADEN	38
ANDERSSON OCH VISIONEN FÖR SVERIGE 2030.....	46

AVSLUTNING.....	52
-----------------	----

INLEDNING

Socialdemokraterna är Sveriges största parti. I SVT:s väljarbarometer¹ från september 2024 fick partiet hela 33 procent, vilket gör det till ett av Europas största partier. Storleken till trots har det under lång tid funnits en uppfattning om att partiet saknar en tydlig sakpolitisk agenda. Men för första gången på många år genomför nu Socialdemokraterna ett idéarbete som ska lägga grunden för ny sakpolitik. Vilken väg partiet väljer framöver kommer påverka svensk politik i grunden.

Sedan 2021 är Magdalena Andersson partiledare. Med en civilekonomexamen från Handelshögskolan, studier på Harvard och Göran Persson som mentor är det inte konstigt att många betraktar Andersson som en traditionell högersosse. Hon ska alltså vara en sådan

1 <https://www.svt.se/special/valjarbarometern/>

socialdemokrat som föredrar konkreta resultat i verkligheten framför ideologiska utläggningar, och som anser att ordet pragmatism är det vackraste som går att slå upp i Svenska Akademiens ordbok.

Men kommer verkligen Andersson föra Socialdemokraterna mot mitten och agera som den ansvarsfulla landsmoder partiet vill framställa henne som? Mycket tyder på motsatsen.

Vid en närmare granskning av Anderssons uttalanden och partiets reformförslag framträder en bild av en radikal och konfrontativ politiker som leder ett kraftigt vänsterlutande parti.

Andersson tycks vara en ideologiskt övertygad socialist som gärna höjer skatterna och dirigerar samhällsutvecklingen. Därtill tolererar hon inte alltid att bli kritiserad eller granskad av fria opinionsbildare, och hennes inställning till vinst och marknadskrafter är mer lik

1970-talets socialdemokrater än det parti som vi har lärt känna under 2000-talet.

I den här granskningen av Anderssons agerande de senaste åren framgår det hur Socialdemokraterna under hennes styre har blivit ett mer vänsterorienterat parti som inte drar sig för att svartmåla sina motståndare. Ett parti som visserligen lyckats attrahera så kallade Magda-moderater i storstäderna, men som skulle sätta Sverige på en helt ny kurs om det kom till makten efter valet 2026.

ANDERSSON OCH NATO

Strax efter Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina i februari 2022 bjöd dåvarande statsminister Andersson in till en pressträff med anledning av det kraftigt försämrade säkerhetsläget i Europa. Hon hade ärvt en märklig säkerhetspolitisk linje av sin företrädare Stefan Löfven. Linjen byggde på att Sverige skulle förbli alliansfritt men samtidigt teckna så många bilaterala militära samarbetsavtal som möjligt. Trots att hela den europeiska säkerhetsordningen hade fallit samman i samma stund som de ryska styrkorna korsade gränsen till Ukraina, var Andersson inte beredd att omvärdera Sveriges alliansfrihet i mars 2022. Hon menade till och med att en svensk ansökan om medlemskap i Nato skulle destabilisera situationen ytterligare.²

2 <https://omni.se/andersson-om-sverige-skickar-in-en-nato-ansokan-bidrar-vi-till-destabilisering/a/28lWEy>

Om Sverige väljer att skicka in en Nato-ansökan i det här läget skulle vi ytterligare destabilisera läget i Europa.

Under ett vanligt år, i den eviga fredens tid, hade ett sådant uttalande knappast fått någon att höja på ögonbrynen. Socialdemokraterna såg alliansfriheten som helig och tycktes fast beslutna om att Sverige inte skulle ansöka om medlemskap i Nato. Partiet hade till och med motsatt sig riksdagens beslut om en så kallad Natooption bara något år innan.³ Dåvarande försvarsminister Peter Hultqvist menade att Natooptionen var ett experiment.

Det enda detta bidrar till är att skapa osäkerhet. Vi är inte beredda att delta i någon experimentverksamhet där vi har tvära kast.

Men givet krigsutbrottet var läget i början av 2022 förändrat. Nato var, och är fortfarande, den starkaste producenten av säkerhet i vår del

3 <https://www.dn.se/sverige/sd-vi-forbehallar-oss-ratten-att-ansoka-om-natomedlemskap/>

av världen. Ukraina hade sannolikt inte blivit invaderat om landet hade omfattats av alliansens artikel fem, men Andersson såg mer skeptiskt på Nato.

Genom att hävda att en svensk ansökan om medlemskap skulle vara destabiliserande pekade hon även indirekt ut Nato som en destabiliserande kraft. Hon legitimerade därmed den så kallade kålsuparteorin, som bygger på att det aldrig är den enes fel att två träter. Teorins anhängare menar att Natos expansion österut i viss mån förklarar och legitimerar Moskvas aggressiva handlande i Ukraina.

Detta är bara ett av flera exempel på hur Andersson, och hennes regering, missbedömde den säkerhetspolitiska situationen i Europa innan och strax efter Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina. Men till slut skickade trots allt Anderssons regering in en ansökan om medlemskap i Nato. Det skedde dock motvilligt och tycktes främst vara drivet av den finländska regeringens mer Nato-positiva hållning.

Det kan möjligen vara en förmildrande omständighet att Andersson var tvungen att ta hänsyn till Socialdemokraternas säkerhetspolitiska arv och att det är svårt att förändra partiets syn på Nato över en natt. Men en ansvarsfull statsminister ska alltid sätta landets intressen och säkerhet före partiets. Att Nato var en känslig fråga i det socialdemokratiska partiet är därför inget hållbart försvar för agerandet.

Källor inom Nato bekräftar även att Anderssons uttalande om försvarsalliansen som en destabiliserande kraft påverkade hur vissa av medlemsländerna såg på den svenska ansökan om medlemskap. Många frågade sig varför Sveriges socialdemokratiska statsminister ville ansluta sitt land till en destabiliserande kraft och om det verkligen gick att lita på Sverige?

Sammantaget kan Anderssons agerande under vårvintern 2022 beskrivas som ogenomtänkt och ansvarslost. Att så snabbt avfärda ett svenskt Natomedlemskap visade sig vara ett

misstag som kunde ha blivit väldigt kostsamt för Sverige.

ANDERSSON OCH SKATTERNA

Inför valet 2022 tvingades Andersson gång på gång dementera den dåvarande oppositionens påstående om att hon ville återinföra fastighetsskatten. I Ekots lördagsintervju menade hon att det var helt absurt att Moderaterna drev kampanj om detta.⁴

Men var det verkligen absurt?

Först och främst är det viktigt att påpeka att två av hennes dåvarande samarbetspartier, Vänsterpartiet och Miljöpartiet, drev på för en återinförd fastighetsskatt eller höjd fastighetsavgift.⁵ Således var det två av tre uttalade

4 <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/andersson-socialdemokraterna-vill-inte-aterinfora-fastighetsskatten>

5 <https://www.svd.se/a/k6AOP6/magdalena-anderssons-huvudvark-fastighetsskatt-rimligt>

vänsterpartier som lovade en skattesmäll för småhusägare om den rödgröna sidan fick ytterligare fyra år vid makten.

Därtill hade fastighetsskatten debatterats flitigt inom det socialdemokratiska partiet och flera tunga distrikt. Bland annat de två största, Stockholm och Skåne, ville göra frågan till en valfråga 2022.⁶

I andra delar har Magdalena Andersson själv varit drivande för att Socialdemokraterna ska ta kliv åt vänster i skattefrågan, inte minst under sin tid som finansminister. Hon ledde då en arbetsgrupp inom partiet som bland annat föreslog ett tak på ISK-sparande. Exakt var taket skulle läggas var inte utskrivet men rapporten deklarerade att ”ISK ska begränsas kraftigt”.⁷ Givet att närmare tre miljoner

6 <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/tunga-s-distrikt-tar-strid-for-fastighetsskatt-moderat-motkampanj>

7 <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/forslag-om-isk-tak-far-kritik>

svenskar sparar i aktier var det dock ingen populär reform.⁸

Anderssons ambitioner att höja skatterna vid en valvinst 2022 stannade dock inte vid ISK. Hon gick även till val på att införa en beredskapsskatt för att finansiera försvarets återuppbyggnad. Skatten skulle betalas av ”de som har de allra högsta inkomsterna” eftersom dessa personer ”borde kunna bidra lite extra till just det här” enligt Andersson.⁹

Trots att Sverige hade ett skattetryck på över 40 procent¹⁰, och att försvarets andel av BNP då uppgick till strax över en procent av BNP¹¹, såg inte Andersson någon annan utväg än att höja skatterna ytterligare för att finansiera den nödvändiga upprustningen. I stället för att skära i utgifter som inte berör statens kärn-

8 <https://populärhistoria.se/samhalle/aktier-och-sparande>

9 <https://www.tn.se/article/19768/andersson-ser-behov-av-beredskapsskatt/>

10 https://www.ekonomifakta.se/sakomraden/skatt/skattetryck/skattekvot-internationellt_1212509.html

11 https://www.ekonomifakta.se/artiklar/2023/juli/hur-har-forsvarsutgifterna-utvecklats-over-tid_1211796.html

uppgifter, exempelvis bistånd eller bidrag till folkbildning, var skattehöjningar det självklara svaret.¹² Att ytterligare höja marginalskatterna i Sverige (bland västvärldens högsta) skulle sannolikt skada ekonomin påtagligt.

Under Anderssons ledning har inte bara aktiesparare och så kallade höginkomsttagare varit föremål för nya skatteförslag. Så sent som i våren 2024 föreslog Socialdemokraterna att bankerna skulle åläggas en extra skatt.¹³ Den tidigare finansministern Mikael Damberg motiverade förslaget på följande sätt:

Medan vanligt folk går på knäna gör storbankerna rekordvinster på det tuffa ekonomiska läget.

Problemet med att beskatta bankerna är att kostnaden för skatten riskerar att vältras över

12 https://www.ekonomifakta.se/sakomraden/skatt/skatt-parbete/marginalskatt-i-sverige-och-internationellt_1208630.html

13 <https://www.socialdemokraterna.se/nyheter/nyheter/2024-04-24-s-foreslar-tillfallig-bankskatt-i-sitt-forslag-till-varbudget>

på hushållen som betalar räntorna. Det ger ökade kostnader för alla låntagare, vilket skadar den ekonomiska tillväxten.

Sammantaget är det tydligt att Socialdemokraterna har haft en vänsterprofil i skattefrågor under Anderssons ledarskap.

ANDERSSON OCH SVENSKA FLAGGAN

I sitt tal under Almedalsveckan i år använde sig Andersson av ett nytt retoriskt grepp. Hon meddelade att Socialdemokraterna vill att svenska flaggan ska vaja på varje torg i Sverige.¹⁴

Flaggan är en symbol för att de samhällsproblem vi har i dag inte kan lösas med skattesänkningar, privatiseringar och liberalisering. De kan bara lösas genom att politiken och det gemensamma kliver fram.

Det är knappast en väg mot ökad gemenskap och integration att peka ut svenska flaggan som en symbol för att samhällsproblem inte kan lösas med klassisk borgerlig politik.

14 <https://www.expressen.se/nyheter/sverige/magdalena-andersson-svenska-flaggan-ska-vaja-pa-varje-torg/>

Tvärtom är det medvetet polariserande att använda svenska flaggan som en politisk symbol. Det finns vissa symboler och institutioner som inte lämpar sig för politisering. Monarkin, idrottsframgångar och flaggan bör inte politiseras eftersom de tjänar som sammanhållande symboler för landet.

Svenska Dagbladets krönikör Fredrik Johansson skrev en träffande analys av hur ogenomtänkt Anderssons utspel var och varför svenska flaggan inte bör politiseras.¹⁵

Tror man att skattesänkningar, privatiseringar och liberalisering kan göra Sverige bättre är man väl helt enkelt inte svensk. Eller man bör åtminstone akta sig för att hissa flaggan.

I den svårgripbara diskussionen om 'svenska värderingar' är Magdalena Andersson svar ultrapolitiserat och medvetet polariserande. Hon talar om sammanhållning och gemen-

15 <https://www.svd.se/a/qP1nrg/magdalena-andersson-och-ulf-kristersson-lat-som-vanligt-men-det-racker-inte>

skap, men gör det genom att exkludera den som har en ekonomiskpolitisk agenda som avviker från hennes egen.

Tidigare socialdemokratiska partiledningar som avreglerat eller sänkt skatten ska tillsammans med oss andra känna ett sting av skam när vi traskar över landets torg och ser Magdalena Anderssons valmanifest hissat på kommunens flaggstänger.

Oaktat politisk läggning ska alla medborgare kunna glädjas åt svenska fotbollslandslagets framgångar, hissa flaggan på nationaldagen eller fira kronprinsessans födelsedag. Därför blir Andersson retoriska grepp skadligt, givet att just flaggan är den yttersta symbolen för nationen.

Att politisera svenska flaggan är historiskt något som har gjorts av främlingsfientliga grupper på högerkanten. Anderssons ambition att göra samma sak fast från vänster vittnar om

att hon har svårt att dra en tydlig gräns mellan
nationen och partiet.

ANDERSSON OCH "HOTET MOT DEMOKRATIN"

I maj 2023 publicerade DN ett uppmärksammat reportage från när Magdalena Andersson och partisekreterare Tobias Baudin besökte USA.¹⁶ Syftet med resan var att lära av amerikanska strateger hur Socialdemokraterna kunde vässa sin kritik mot Tidö-regeringen.

Så här motiverade Andersson sitt besök på andra sidan Atlanten:

USA ligger ju lite före oss. Därför finns det all anledning att åka hit för att lära sig att hantera ett politiskt landskap där vissa krafter verkligen vill se en ökad polarisering, med kandidater som kan säga vad som helst och lova vad som

16 <https://www.dn.se/varlden/magdalena-andersson-vi-har-motstandare-som-ljuger-hejdlost/>

helst, utan att ha några realistiska ambitioner att infria det.

Vid en första anblick kan hennes uttalande möjligen passera som ett uttryck för bitterhet efter en smärtsam valförlust. Men läser man vidare i reportaget skruvar hon upp retoriken ytterligare genom att hävda att hennes politiska motståndare far med osanning.

Vi har motståndare som ljuger hejdlöst.

Andersson nöjde sig dock inte med dessa utfall. I en debattartikel i DN samma månad anklagade hon den sittande M-ledda regeringen för att vara ett hot mot demokratins grunder.¹⁷

Utvecklingen i Sverige är i linje med hur auktoritära högerregimer agerar runt om i världen – där opposition, medier och akademi tystas. SD har kommit till makten med hjälp av partier som historiskt kämpat för frihet. Nu med-

17 <https://www.dn.se/debatt/sds-hogerregim-hotar-grunderna-i-var-demokrati/>

verkar samma partier till begränsningar av friheten. Vårt lands själ står på spel.

Detta är inte första gången som en vänsterpolitiker menar att högerens samarbete med Sverigedemokraterna hotar den svenska demokratin. Socialdemokraterna har under flera års tid använt sig av den retoriken för att skrämja väljarna. Det uppseendeväckande med artikeln är dock att Andersson så tydligt menar att den sittande regeringen är illegitim eftersom den hotar vår demokrati, vårt lands själ och begränsar friheten.

Allvarliga anklagelser som måste vara väl underbyggda för att publiceras i landets största dagstidning. Vilka konkreta belägg hade då Andersson för dessa påståenden?

Bland annat menade hon att regeringen inte anslog tillräckligt med medel till välfärden eller civilsamhället, vilket sannolikt betydde bidragsfinansierade organisationer med nära anknytning till Socialdemokraterna. Hon

pekade även på att representanter för regeringsunderlaget kritiserade media, spred hat och lade sig i kulturpolitiken.

Men värst av allt var tydligen regeringens ambition att strama åt partilotterierna. En marknad som Socialdemokraterna har riggat till sin egen fördel och som media på senare tid har avslöjat som djupt problematisk, där partiets lotteriverksamhet medvetet bedrar äldre människor med hjälp av telefonförsäljning från Spanien.

En demokrati behöver inte bara ett starkt civilsamhälle, fri kultur, oberoende medier och akademi. En demokrati behöver också en opposition. SD:s högerregim försöker nu också uttryckligen tysta oppositionen. Det svenska sättet, att öppet och demokratiskt debattera och diskutera politiska förslag med sina politiska motståndare, är inte tillräckligt för Ulf Kristersson (M) och Jimmie Åkesson (SD).

Nu vill de använda lagstiftningsmakten för att tysta oppositionens röst och förmåga att granska

regeringen genom att strypa ett enskilt partis finansiering. Företrädare berättar att målet är kortare förstamajtåg. Sverige styrs i dag av politiker som länge haft totalitära regimer som förebild, och nu ser vi hur deras drömmars totalitarism börjar ta form.

Utvecklingen vi ser i Sverige är i linje med hur auktoritära högerregimer agerar runt om i världen. Där opposition, medier och akademi tystas, allt i syfte att stärka den egna makten.

Även om Socialdemokraterna tycker att det är orättvist att partiet kanske inte längre kommer få sälja lotter på kredit till utsatta äldre utan att betala spelskatt, betyder det inte att demokratin är hotad. Samma sak gäller för övrigt kritiken mot regeringens välfärds- och bidragspolitik. Det är fullt legitimt att skära ned på föreningsbidragen i en liberal demokrati. Socialdemokraterna kanske inte håller med, men det betyder inte att vårt lands själ står på spel. Anderssons överord är inte motiverade. Men detta är som sagt inte första gången Socialde-

mokraterna spelar demokratikortet för att få uppmärksamhet. Under EU-valrörelsen i år använde den samlade vänstern Kalla Faktas granskning om SD:s trollkonton¹⁸ på sociala medier för att återigen peka på att demokratin är hotad. Anderssons företrädare, Stefan Löfven, har också pekat ut en högerregering som ett hot mot demokratin.¹⁹

Men hur står det då till med Anderssons demokratiska ryggrad? Respekterar hon att fria och oberoende opinionsbildare och medier granskar henne?

Det tycks inte alltid vara fallet.

I februari i år publicerade nämligen DN en längre intervju med Andersson där hon själv

18 <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/60-sekunder-kalla-faktas-avslojande-om-sds-trollkonton>

19 <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/lofven-demokratin-i-fara-vid-maktskifte-i-sverige>

pekade ut den fria opinionsbildaren Henrik Jönsson och ifrågasatte hans finansiering.²⁰

*Min fråga är bara vem finansierar honom?
Han har ju en studio och sitter och har tid att
göra det här. Var kommer pengarna ifrån?*

Uttalandet vållade stor uppmärksamhet och Andersson fick utstå hård kritik för att ha pekat ut en enskild opinionsbildare. Det visade tydligt att Andersson hade gått för långt och att hon själv inte drar sig för att kritisera granskare, trots att hon pekade ut just det som ett hot mot demokratin i sin debattartikel i DN ett knappt år tidigare.

Sammantaget visar Anderssons överdrivna och illa underbyggda demokrati-anklagelser mot högern, samt hennes ifrågasättande av oberoende granskare, att hennes agerande inte syftar till att stärka demokratin. Hon presenterar inga seriösa bevis på att demokratin är hotad,

20 <https://www.dn.se/sverige/s-ledarens-misstro-mot-hogerdebattoren-vem-finansierar-honom/>

men drar sig inte för att använda det påstådda hotet för att skrämja väljare.

Andersson är sannolikt mer oroad över Socialdemokraternas chanser att vinna nästa val än vårt lands själ. Hon tycks sätta likhetstecken mellan hot mot demokratin och hot mot hennes eget partis maktinnehav.

ANDERSSON OCH KÄRNKRAFTEN

Och självklart ska vi snabba på elektrifieringen.

Men inte med ny kärnkraft. För den är för dyr.

Ännu högre elpriser, någon?

Den är långsam. Det tar årtionden att bygga nya kärnkraftverk. Väntar vi så länge hamnar de gröna investeringarna i andra länder.²¹

Citatet kommer från Anderssons installations-
tal som partiledare i november 2021. Anders-
son avfärdade förbehållslöst kärnkraften som
för dyrt och långsamt att bygga.

21 <https://www.socialdemokraterna.se/var-politik/a-till-o/karnkraft>

I stället ska vi jobba med det som funkar. Vi ska ta vara på den el vi har och därför ska vi fördubbla takten i utbyggnaden av vårt elnät.

Och vi ska investera i rena och förnybara energikällor som går att bygga ut snabbt och effektivt.

Budskapet gick hem bland åhörarna på kongressen. Men det var inte en ny linje från partiordföranden. Redan 2013 drev Magdalena Andersson frågan om kärnkraft, den gången att fortsätta nedläggningen.²²

Snart efter talet på kongressen blev Andersson tvungen att backa från sitt tvärsäkra nej till kärnkraften. Verkligheten kom i kapp henne när elpriset blev en viktig politisk fråga inför valet 2022.

I Socialdemokraternas valmanifest tvingades därför Andersson släppa igenom följande for-

22 <https://www.di.se/artiklar/2013/9/11/socialdemokraterna-vill-avveckla-karnkraften/>

mulering om kärnkraften. En formulering som inte alls var kompatibel med hennes installationstal.

Kärnkraften är en viktig del av svensk elproduktion och kommer att så vara under lång tid framöver. Vi ser positivt på de initiativ som nu tas för att undersöka potentialen framåt i samtliga energislag. Efter valet vill vi se en ny energiöverenskommelse för Sveriges bästa, och vill därför föra energipolitiska samtal med andra partier om allt från vindkraft till kärnkraft.²³

Att partier och partiledare ändrar uppfattning i frågor är naturligt. Men det brukar sällan gå så snabbt som det gjorde för Andersson i frågan om kärnkraften. Vad som väcker ytterligare frågor är att partiet även ändrade svar i SVT:s valkompass om just kärnkraften.

23 [https://www.socialdemokraterna.se/download/18.36cb33a81817fcdd3ec50a0/1661417788892/Valmanifest%20tryck%20\(1\).pdf](https://www.socialdemokraterna.se/download/18.36cb33a81817fcdd3ec50a0/1661417788892/Valmanifest%20tryck%20(1).pdf)

Den 1 september 2022 rapporterade SVT att Socialdemokraterna bytte ståndpunkt i kärnkraftsfrågan. I valkompassen hade partiet först svarat att det är ett ganska dåligt förslag att bygga ut kärnkraften. Men när valet närmade sig och elpriserna blev en allt viktigare fråga ändrade partiet uppfattning till att det är ganska bra att bygga ut kärnkraften.²⁴

Detta vallöfte tycks däremot inte vara så mycket värt givet att Andersson har avfärdat regeringens förslag om kreditgarantier till kärnkraften. I stället vill hon av partitaktiska skäl ha en ny bred energiöverenskommelse.²⁵

24 <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/s-svanger-i-karnkrafts-fragan-anser-att-mer-karnkraft-ar-ett-ganska-bra-forslag>

25 <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/lwMwMk/s-ledaren-om-karnkraften-regeringen-bor-ta-omtag>

ANDERSSON OCH MARKNADEN

Socialdemokraternas förhållande till marknadsekonomin har av naturliga skäl alltid varit aningen komplicerad. Partiets syn på marknaden kan sammanfattas med att man ser den som en bra tjänare, men en usel herre. I modern tid har det ungefär inneburit att partiet accepterat att marknadskrafterna är det mest effektiva sättet att öka välståndet, men att marknaden inte är en överideologi utan ett verktyg, samt att välståndet den skapar ska fördelas politiskt. I viss mån är detta ett brott mot den äldre socialdemokratins syn på marknaden och det fria näringslivet. Det var en syn som innebar att företag skulle socialiseras och styras centralt.

Men på senare tid har någonting hänt. Under Anderssons ledarskap har marknadsekonomin ifrågasatts allt oftare. Bankernas och välfärds-

företagens vinster har kritiserats och så sent som i somras föreslog partiet att veterinärbranschen inte längre skulle få ta ut vinst.²⁶

Att kunna ha en hund eller katt ska inte vara en klassfråga. Men idag kan höga kostnader för veterinärbesök sätta stopp för att människor ska kunna skaffa ett husdjur. Socialdemokraterna vill att samhället kliver fram, ökar konkurrensen på veterinärmarknaden och hejdar vinstjakten för att sänka priserna. Genom att göra upp med detta marknadsmisslyckande kan priserna bli mer skäliga för vanligt folk.

Instinktivt är det säkert många som känner sympati för Socialdemokraternas förslag. Men är verkligen veterinärmarknaden ett marknadsmisslyckande?

I ledartext i SvD förklarade skribenten John Norell varför vinstintresset i veterinärbran-

26 <https://www.socialdemokraterna.se/nyheter/nyheter/2024-07-03-s-vill-stoppa-vinstintresset-i-veterinarbranschen>

schen i själva verket har gynnat Sveriges djurägare.

Den som i början av 2000-talet kom in till veterinären med en tio år gammal hund med en tumör fick veta att det var mer eller mindre otänkbart att bota cancer. Veterinärer föreslog sällan något annat än avlivning. I dag används cellgifter precis som när man behandlar cancer hos människor. Utan möjlighet att göra vinst hade stora europeiska bolag inte valt att bygga högteknologiska djursjukhus i Sverige för mångmiljonbelopp.²⁷

Norells pedagogiska förklaring visar tydligt varför marknadskrafterna behövs och är till gagn för både djur och djurägare. Detta är inte första gången som Socialdemokraterna, under Anderssons ledarskap, hävdar sig ha hittat ett marknadsmisslyckande utan att ha på fötter.

27 <https://www.svd.se/a/bmgvbB/husdjuren-fortjanar-ocksa-den-basta-varden>

I april i år menade Andersson att marknadsmisslyckanden har förvärrat de samhällsproblem som Sverige nu brottas med.²⁸

Att marknadsmisslyckanden förvärrar samhällsproblemen bekräftas i den samhällsanalys våra arbetsgrupper nu gjort. På vår partikongress nästa år ska vi anta en politik för en ny samhällsgemenskap. Då kommer det vara avgörande att se till att samhället fungerar, finns där för svenska folket och att människa sätts före marknad.

På partiets hemsida förklaras Anderssons citat på följande sätt.

Det Magdalena Andersson syftar på är insikten att marknadsmisslyckanden har förvärrat samhällsproblemen i Sverige och drivit på ekonomiska klyftor och segregation. Orättvisorna ökar och barnens undervisning drabbas när

28 <https://www.socialdemokraterna.se/nyheter/nyheter/2024-04-09-socialdemokraterna-pekara-ut-en-ny-riktning-for-sverige-dar-man-vill-gora-upp-med-marknadsmisslyckanden>

skolkoncerner sätter vinsten först. Tillgången till samhällsservice brister för de som bor på landsbygden och i förorten. Marknadsmodeller dränerar sjukvården på pengar samtidigt som oseriösa aktörer skor sig på våra gemensamma skattemedel. Sveriges motståndskraft är inte heller vad den borde vara när det saknas läkemedelslager och när vägar och järnvägar inte håller måttet. Medborgarna tvingas ta konsekvenserna när elmarknaden och bankmarknaden inte fungerar som de borde.

Den här typen av retorik är inte ny i Sverige, men brukar vanligtvis komma från Vänsterpartiet eller vänsterprofilerade ledarsidor. Att Sveriges största parti hävdar att marknadsmodellerna dränerar sjukvården på pengar, trots att exempel som det privat drivna sjukhuset S:t Görans i Stockholms visar på motsatsen²⁹, är en tydlig vänstersväng.

29 <https://timbro.se/valfard/salj-sodersjukhuset/>

Anderssons retorik är socialistisk och visar på en önskan om att vrida tillbaka Sverige till 1970-talet. I grunden tycks hennes syn på marknaden, vinst och konkurrens inom den offentliga sektorn vara mer lik Olof Palmes än de socialdemokrater vi har lärt känna i offentligheten sedan millennieskiftet.

Ännu ett exempel på Anderssons vilja att överreglera marknadsekonomin är hennes förslag om att ta kontroll över matpriserna. Tidigare i år presenterade hon bland annat ett förslag om att införa en matpriskommission inom EU som ska ”ta kontroll över oskäligen prisökningar”.³⁰ Det är möjligen förståeligt att politiker vill agera mot höga matpriser. Men det långsiktiga receptet för att trycka ned priserna är att öka konkurrensen på marknaden genom att underlätta nyetableringar och minska regelbördan och skattetrycket för matproducenter. Inte att tillsätta en kommission som ska övervaka priserna.

30 <https://www.socialdemokraterna.se/nyheter/nyheter/2024-06-01-s-eu-maste-agera-for-lagre-matpriser>

Anderssons socialistiska syn på marknaden syns även inom beredskapspolitiken. När hon intervjuades av DN i samband med pandemin 2020 slog hon fast att pandemin innebar slutet för den nyliberala eran.

Framöver kommer vi se att det vi behöver är mer politik, mer gemensamma lösningar. Jag ser framför mig att 2020-talet blir ett decennium där efterfrågan på gemensamma lösningar och mer socialdemokratisk politik ökar. Det här är ett paradigmskifte.³¹

Påståendet om nyliberalismens död bemöttes bland annat av Johan Norberg som påpekade att om vi lämnar eran av frihandel, marknadsekonomi och globalisering bakom oss hamnar vi snart i 1970-talets ekonomiska verklighet igen.

Men om vi nu gör slut med den ekonomiska liberalism som personifieras av 80-talsledare

31 <https://www.dn.se/ekonomi/finansministern-coronakrisen-arslutet-pa-den-nyliberala-eran/>

*som Thatcher och Reagan ska vi inte bli förvånade över att vi plötsligt upptäcker att vi har hamnat i 70-talet igen, med inflation, energikris, köer och ransonering.*³²

Möjligen skulle inte Andersson själv hålla med om att hon vill vrida Sverige tillbaka till 1970-talet. Men det är svårt att tolka hennes uttalandet på något annat sätt. Att skatterna ska höjas, privata marknader återsocialiseras och priskommissioner tillsätts låter onekligen som Sverige för 50 år sedan.

32 <https://www.tn.se/kronikor/9429/se-upp-70-talet-kan-vara-pa-vag-tillbaka/>

ANDERSSON OCH VISIONEN FÖR SVERIGE 2030

Ett av Anderssons viktigaste projekt som partiledare är att inleda förnyelsen av Socialdemokraterna. Partiet ska i opposition ta fram en ny politisk inriktning för Sverige till 2030. Elva arbetsgrupper har under ett och ett halvt år tagit fram över 200 reformförslag³³ som partiet har att ta ställning till på kongressen 2025.

Av naturliga skäl blir en så omfattande reformlista spretig, men den generella inriktningen är tydlig. Staten ska få ökad makt på den enskilde individens bekostnad, genom höjda skatter, fler regleringar och ökade utgifter.

33 www.socialdemokraterna.se/download/18.147530561916e0aa10d57f2/1724760015454/Sammanställning%20av%20förslagen%20till%20politikutveckling%20från%20partistyrelessens%20arbetsgrupper.pdf

Nedan listas tio exempel på reformer från dessa arbetsgrupper:

- Inför förtur i bostadskön till lägenheter i utsatta områden för människor med akademiska meriter.
- Inför 15 timmar i veckan obligatorisk och avgiftsfri förskola från 3 års ålder i hela landet.
- Vinstutdelning från skolverksamhet ska inte längre vara möjligt.
- Avskrivning av studielån för unga som bosätter sig i gles- eller landsbygd.
- Avgiftsfri kollektivtrafik för unga.
- 100 procents höjning av infrastrukturbudgeten.
- Avskaffa det nuvarande karensavdraget.
- Stoppa bemanningsbolagen inom välfärden.
- Inkomstindexera ersättningsnivåerna i sjuk- och arbetslöshetsförsäkringen.
- 35-timmars arbetsvecka till år 2035.

Dessa tio exempel är bara ett axplock, men säger en hel del om i vilken riktning Socialdemokraterna, under Anderssons ledning, vill föra Sverige.

Staten ska exempelvis ge incitament för akademiker att flytta ut på landet eller till utsatta områden. Föräldrar ska inte längre få välja om barnen ska gå på dagis eller inte eftersom det ska bli obligatoriskt, samtidigt som mycket av valfriheten inom skolan kommer att försvinna eftersom vinstutdelningen ska förbjudas.

De offentliga utgifterna kommer att skena när infrastrukturbudgeten ska dubblas samtidigt som all kollektivtrafik blir avgiftsfri för ungdomar. Därtill kommer välståndsutvecklingen att dyka när arbetstiden kortas, karensavdraget tas bort och sjuk- och arbetslöshetsersättningarna skrivs upp.

Arbetslinjen avvecklas och Sverige kommer att bli fattigare. Valfärden kommer att få svårt med bemanningen när bemanningsbolagen

förbjuds och arbetstiden kortas. Det betyder sämre tillgänglighet till sjukvård och fler patienter som dör i vårdköer.

Totalt sett är detta en vision för Sverige 2030 som mer liknar ett Sverige vi har lämnat bakom oss. Det går självfallet att genomföra allt detta om man verkligen vill, men resultatet kommer inte bli annorlunda i dag än när det testades förra gången.

Då kollapsade den överreglerade och överbeskattade svenska ekonomin under sin egen tyngd. Valfrihet inom välfärden infördes eftersom medborgarna inte längre accepterade den offentliga maktens grepp om deras liv.

På sätt och vis är det dock befriande att Socialdemokraterna äntligen presenterar ett gediget sakpolitiskt program. Det öppnar förhoppningsvis för en politisk debatt, där sakfrågor faktiskt diskuteras, i stället för att Anderssons parti använder all sin kommunikativa förmåga

till att utmåla motståndaren som antidemokratisk.

Sannolikt kommer inte hela programmet att antas av kongressen och inte heller förverkligas när partiet ska förhandla med V, MP och C vid en eventuell valvinst. Men inriktningen är som sagt tydlig. Partiet vill att staten tar tillbaka kontrollen.

Eller som riksdagsledamoten Lawen Redars arbetsgrupp uttryckte det i sin rapport:

Samhället kommer behöva genomföra insatser vi tidigare inte gjort, i en skala vi tidigare inte sett.³⁴

Det låter mer som ett hot än som ett vällovligt löfte.

34 www.socialdemokraterna.se/download/18.4541e3ad18bf09bfeed23d3/1701084580894/2.%20Ökad%20samhällsgemenskap%20genom%20att%20vi%20delar%20ett%20gemensamt%20språk.pdf

AVSLUTNING

Att Andersson har de personliga egenskaper och meriter som krävs för att vara statsminister eller oppositionsledare går inte att ifrågasätta. Däremot är hon knappast en pragmatiker som söker samsyn före splittring.

I stället har hon gång på gång agerat på ett sätt som ökar polariseringen. Att brännmärka sina politiska motståndare som lögnare eller ett hot mot demokratin för närmast tankarna till semidemokratier i tredje världen. Det bör rimligen inte höra hemma i den svenska debatten om man inte har väldigt tydliga bevis. Att även ständigt attackera marknadskrafterna och svartmåla företag som gör vinst kommer i förlängningen öppna upp för en politik som gör Sverige fattigare.

Reformarbetet som partiet har inlett under hennes ledning har mynnat ut i en politik

som mer liknar DDR-Sverige på 1970-talet än dagens samhälle. Om politiken förverkligas kommer det få stora följder för vårt välstånd och vår frihet.

Sammantaget visar denna granskning att Andersson inte är någon mittenorienterad pragmatiker. Hon söker konsekvent splittring före samsyn. Hon utmålar sina politiska motståndare som hot mot vårt lands själ och drar sig inte för att drastiskt höja skatterna för vanligt folk. Därtill ifrågasätter hon fria opinionsbildare och företag samt sätter partiets bästa före landets i allvarliga säkerhetspolitiska situationer.

Under hennes ledning har Socialdemokraterna tagit tydliga steg åt vänster.

Socialismen är nu mer framträdande i partiet än vad den har varit på många år. Sannolikt beror det på att partiet leds av en ideologiskt övertygad socialist.

*Timbro är Nordens främsta marknadsliberala tanke-
smedja. Sedan starten 1978 är uppdraget att långsiktigt
bilda opinion för marknadsekonomi, fri företagsamhet,
individuell frihet och ett öppet samhälle.*